

Miscellanea.

Дальші розкопки в с. Чехах.

Подавши відомости про розкопку в с. Чехах (Брідський пов.) дра Сид. Шараневича (Записки т. VI), розкопав я в сусідстві тієї розкопки частину кладовища і вважаю потрібним подати про неї тимчасову звістку.

Як і в розкопках дра Шараневича, кістяки лежать не глибоко, 30—70 см., головами орієнтовані на південний схід; якоїсь підстилки чи підстілки не примітно. Декотрі скелети без ніяких річей (преважно в північній частині розкопаного місця); при однім з сих останніх знайдено залізну шпильку.

Інші скелети мають при собі глиняне начиння, звичайно, з правого боку голову, часом мініатюрне, одно в одно повставлене, примитивного виробу, без колеса, орнаментоване дюрочками і простими лініями, і бронзові окраси (намісто й шпильки); при однім кістяку знайдено залізний ніжик, але ся залізна находка, як і вище згадана, не безпечна від закиду, що могла попасти з верхніх шарів ґрунту. В значнім числі в могильній землі приходять крем'яні ф'раґменти, деякі безперечно штучного виробу.

Вище наведені обставини показують, що для докладного означеня культури погребених треба дальших розкопок того похоронного поля.

М. Грушевський.

До питання про початок почаївської друкарні.

В трох остатніх книжках „Київської Старини“ (кн. 7, 8, 9) уміщена ширша статя д. Ю. Тиховського в справі часу повстання друкарні Почаївського монастиря. Переглядаючи давні друки, які на думку дослідників мали вийти з Почаївської друкарні, автор має довести, що друкарня Почаївська, навперекі утертій думці, не істновала в 1597—

1720 роках. Розбираючи видання, які мав під рукою, і матеріяли, д. Тиховський нахилиється до думки, що друкарня повстала в 1730-х роках; в дальших своїх студиях має він ознаємитись з архивом Лаври і здобути звідти все, що буде промовляти про чи contra сих його виводів. Не знаходячи в поданих у його цитатах вказівок про перший привилей, виданий королем для фундування друкарні, та догадуючись з того, що може бракує єго й у архіві Лаври, уважаємо корисним подати єго *in extenso*, як записано в актову книгу Луцького іроду з 1732 р., переховану в Київськїм Центральнїм Архїві. З нього бачимо, що привилей Августа II з 18 жовтня 1732 р. даєть ся як першїй: за попереднї в нїм нема мови, він копстатує факт, що друкарню фундовано перед тим, але вона зовсїм ваковала до 1732 задля чвар і вїйн; охочим, звїсно, зїстаєть ся можливість толкувати до волї вираз „*in antecessum*“: до нього відносити те чи иньше непевне виданнє, та се все будуть лише бїльш чи менш правдоподїбнї догадки. Фактичною, дїйсною датою початку друкарнї з'являєть ся дата поданого низше привилея.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego wtorego miesiąca nowembris piętnastego dnia.

Na urządzie grodz., w zamku j. k. mci Luck., przedemną, Franciszkiem Michalem Strojewskim, nam. podstar. Luck., u xięgami nin. grod. Luck., comparens pntr, W. jmc. Xdz Barlaam z Kamienia Wereszczaka, officyał gnlny kathedry Luck. ritus graeci uniti, ten przywilej od n. k. j. mci Augusta Wtorego na typografią, alias drukarnią, konwentowi Poczaiw ord. dwi Basilij magni benigne conferowanego, z podpisem ręki tegoż, przy pieczęci mnieyszey koronney, od acta psen. per oblatam podał, prosząc mnie, urzędu, o przyjęcie onego y do akt wpisania; a tak ja, urząd, annuendo affectationi j. mci podawaiącego, pomieniony przywilej przyimuiąc, czytałem de serie verborum tali:

August Wtory, z Bożey łaski krol polski, wielki xże litt., ruski, pruski, mazowiecki, zmudz., kijow., woll., podol., podlaski, inflan., smolen., siewier. y czernihow., a dziedziczny xże saski y elector — oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu by o tym wiedziec będzie należało, iż przelożono nam przez panow rady naszych, iako ruskie krainy, za szczęśliwego panowania naszego od incursyi tatarskich uwolnione, a osiadłosci się większe a większe rozszerzaiące, koscioly rellij graeckiej, ale w iednosci z kosciółem rzymskim zostaiące, tak dawne reparuią, iako y nowe eryguią, dla ktorych wygody, ad officie (sic) dwina peragenda, dyalektem ruskim są potrzebne xięgi. Ktorych necessitati chcąc subwenire, wielebny teraznieyszy episkop łucki nie dawną w konwencie Poczajowskim, in antecessum erigowaną, ale propter

vicissitudines et hostilitates zaniedbaną, chcąc perfectionowac typographią, y supplikowali nam też rady y panowie, na ten czas przy boku naszym zostaiący, abysmy pomienioną typografią w konwencie Poczajowskim zakonu świętego Bazylego wielkiego przywileiem naszym utwerdzili; iakożmy, laskawie do tey prozby skłoniwszy się, stwierdzamy y pozwalamy, aby wszelkie xięgi dialektem ruskim, polskim y łacinskim, byle nic nie mieli przeciwnego fidei catholicae, moribus honestis et juribus Reipublicae Polonae, w tymże conwencie drukowane byli y na swiat wydane y po wszystkich miastach (nullo dempto), miasteczkach y wsiach Panstwa naszego przedawane były; na co się, dla lepszey wiary, ręką naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąć rozkazalismy. — Dan w Warszawie dnia osmnastego miesiaca octobra roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego wtorego, panowania naszego trzydziestego szostego roku.

U tego przywileiu, przy pieczęci mnieyszey koronney, podpis rąk w te słowa: Augustus rex. Locus sigilli. Na drugi zas stronie pieczęci przypis temi słowy: Pozwolenie typografij albo drukarni w konwencie Poczajowskim zakonu świętego Bazylego unitom religii graeckiey. Xiądz Adam Stanisław Grabowski, dziekan cathedry Chełmskiej j. kr. mci sekretarz.

Ktory że to przywilej per oblatam podany za podaniem y prozbą wyz (sic) Jego mosci podawaiącego a za moim urzędowym przyjęciem wszystek z początku aż do konca de verbo ad verbum, tak jako się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych grodzkich łuckich iest in-grossowany.

Книга луцька городська записова 1732 року, в Центральнім Архиві Університета св. Володимира N 2282 f. 127, akt. 45.

A. Щуровський.

Вірша про Барську конфедерацію.

Дуже владувала мене звістка, яку я вичитав у попереднім томі Записок, а власне, що д. Макарушка збирає матеріали для критичного видання Шевченкових „Гайдамаків“. Сказавши по правді, ходилоб дут в першій лінії не о критичне видане тексту Шевченкової поеми, бо сей не являє майже ніякої трудности, але о провірку поглядів Шевченка і его пізнійших критиків та коментаторів на сю поему. Пригадаю, що власне з поводу сеї поеми висказані були многі суперечні погляди і що до артистичного і що до історичного єї боку. Не вдаючись в виклад історії сих поглядів пригадаю далі, що в сьому спорі і я подав було свій голос і ддятого вважав себе також в обовязку оглядати